

ΕΠΙΦΑΝΕΙΑΚΗ ΑΝΑΤΟΜΙΑ ΠΡΟΣΩΠΟΥ ΚΑΙ ΤΡΑΧΗΛΟΥ

ΓΚΡΙΝΙΑ Ε., ΣΚΟΥΛΑΚΗΣ Χ.

Εισαγωγή

Εγκεφαλικό και σπλαγχνικό κρανίο

Πρόσθια επιφάνεια κεφαλής

Οφθαλμικός κόγχος

Ρις

Χείλη

Πλάγια επιφάνεια της κεφαλής

Ους

Κροταφογναθική άρθρωση

Λοιπά ανατομικά στοιχεία της πλάγιας επιφάνειας της κεφαλής

Στοματική κοιλότητα

Σιελογόνοι αδένες

Μύες κεφαλής

Αγγεία και νεύρα κεφαλής και τραχήλου

Τράχηλος

Εισαγωγή

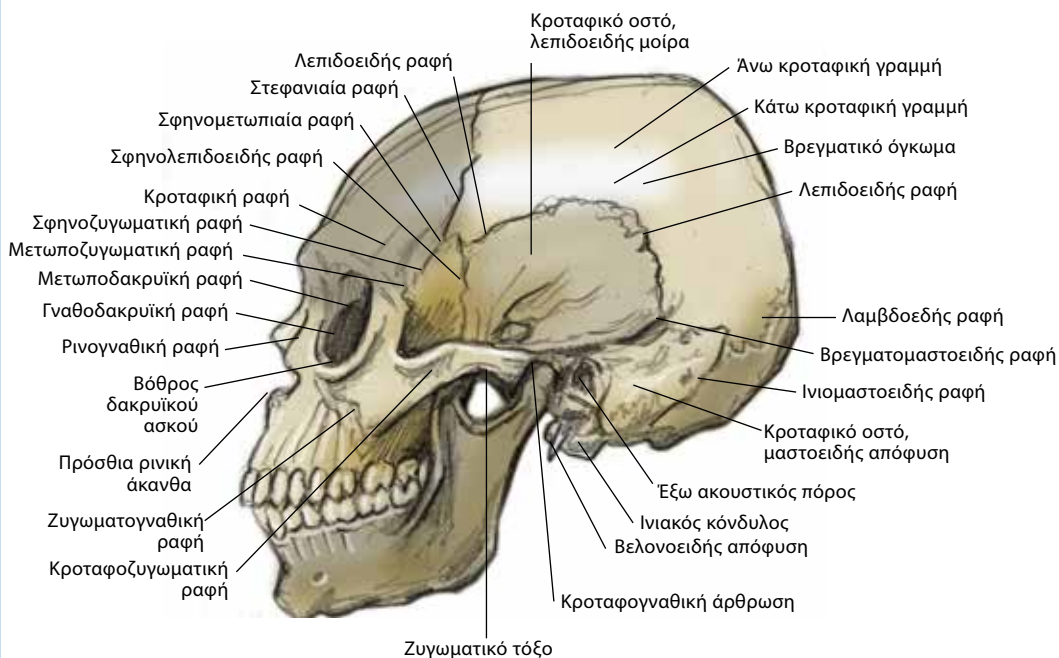
Η επιφανειακή ανατομία αποτελεί την οπτική εκείνη της Ανατομικής του Ανθρώπου, η οποία πραγματεύεται τις δομές του ανθρώπινου σώματος, που είτε είναι ορατές στην επιφάνειά του, είτε είναι δυνατόν να ψηλαφηθούν πάνω από το δέρμα. Η γνώση της καθίσταται ιδιαίτερα χρήσιμη για τον κλινικό ιατρό, αφενός διότι αποτελεί ένα αναντικατάστατο εργαλείο για την κλινική εξέταση, αλλά και για την εντόπιση των οδηγών σημείων των χειρουργικών προσπελάσεων, αφετέρου διότι η αναγνώριση παρεκκλίσεων ή διαφοροποιήσεων από το ανατομικά φυσιολογικό είναι εξαιρετικά ωφέλιμη για την έγκαιρη διάγνωση διαφόρων παθολογικών καταστάσεων.

Εγκεφαλικό και σπλαγχνικό κρανίο

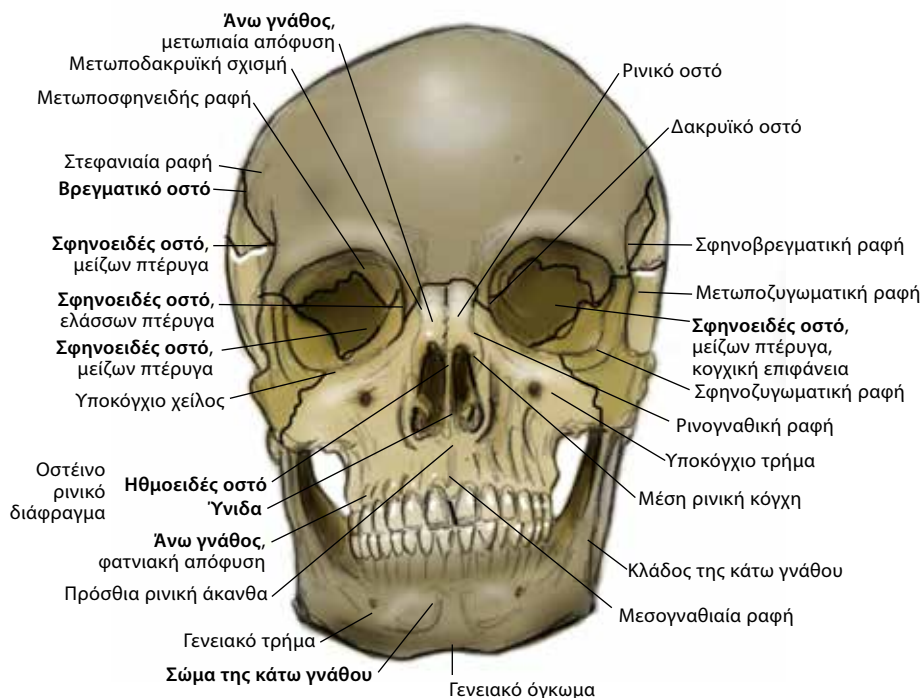
Το κρανίο αποτελεί το οστικό υπόθεμα της κεφαλής, προφυλάσσει τις πολύτιμες δομές του εγκεφάλου και επικαλύπτεται με τους επιφανειακούς μαλακούς ιστούς. Το ανθρώπινο κρανίο διαιρείται σε σπλαγχνικό και εγκεφαλικό μέσω μιας νοητής γραμμής που ενώνει το κάτω χείλος του έξω ακουστικού πόρου με το άνω χείλος του οφθαλμικού κόγχου και τη ρίζα της ρινός. Το εγκεφαλικό κρανίο αποτελείται από 8 οστά: το μετωπιαίο οστό, τα δύο βρεγματικά και τα δύο κροταφικά οστά, το ινιακό, το σφηνοειδές και το ηθμοειδές οστό. Το σπλαγχνικό κρανίο συνίσταται από 14 οστά: τα δύο ρινικά, τα δύο δακρυϊκά, τα δύο ζυγωματικά, τα δύο υπερώια οστά, τις δύο κάτω ρινικές κόγχες, την ύνιδα, την κάτω γνάθο και την άνω γνάθο με τη δεξιά και την αριστερή μοίρα της (Εικόνες 2.1, 2.2).

Πρόσθια επιφάνεια κεφαλής

Στην πρόσθια επιφάνεια της κεφαλής ευρίσκονται οι ανατομικές δομές του οφθαλμικού κόγχου και της μύτης, το υπερκόγχιο χείλος με την ομώνυμη εντομή, τα ρινικά οστά, το σώμα της άνω γνάθου με τις μετωπιαίες, τις ζυ-

ΕΙΚΟΝΑ 2.1 Οστά του εγκεφαλικού κρανίου.

ΕΙΚΟΝΑ 2.2 Οστά του σπλαγχνικού κρανίου.

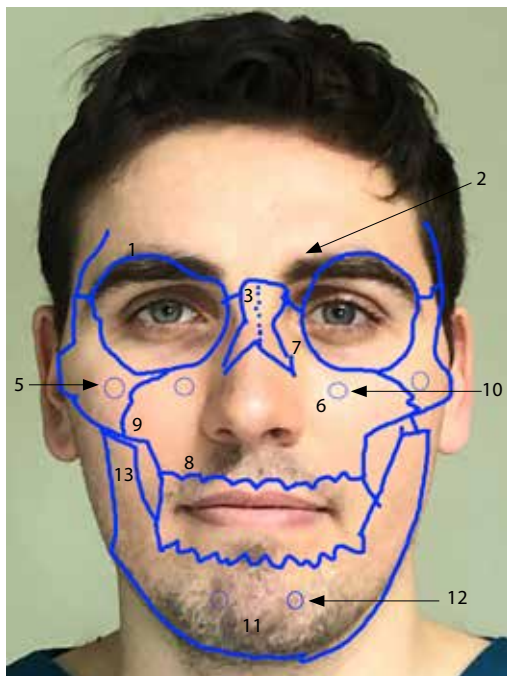
γματικές και τις φατνιακές της αποφύσεις, το ζυγματικό οστό, ο κλάδος της κάτω γνάθου και το γενειακό όγκωμα (Εικόνα 2.3).

Οφθαλμικός κόγχος

Πιο συγκεκριμένα, όσον αφορά στην περιοχή του οφθαλμικού κόγχου, διακρίνονται: η κόρη, η ίριδα και ο λευκός χιτώνας του οφθαλμού, ο έσω και ο έξω κανθός, η άνω και η κάτω βλεφαρική αύλακα που φέρουν αμφοότερες βλεφαρίδες, και η βλεφαροπαραειακή αύλακα. Τον οφθαλμό πλαισιώνει ο όφρυς. Κάτωθεν του οφρύος, εντοπίζεται ο δακρυϊκός αδένας, με την κογχική και τη βλεφαρική του μοίρα. Στην περιοχή του έσω κανθού βρίσκεται το δακρυϊκό φύμα, ενώ επί τα εντός αυτού εντοπίζεται ο δακρυϊκός ασκός, ο οποίος, μέσω του ρινοδακρυϊκού πόρου, επικοινωνεί με τη ρινική κοιλότητα (Εικόνα 2.4).

Στα βλέφαρα είναι δυνατόν να εντοπιστούν μικρές οζώδεις αλλοιώσεις, καλοήθους συνήθως προελεύσεως, όπως το ξανθέλασμα, το χαλάζιο και η κρίθη.

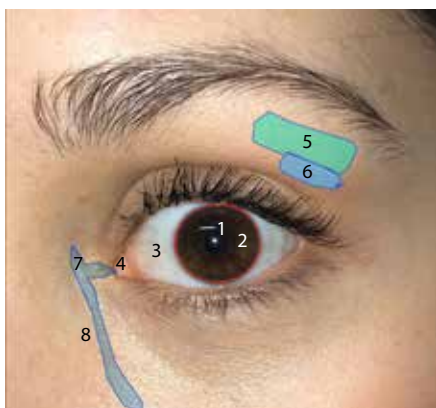

ΕΙΚΟΝΑ 2.3 Πρόσθια επιφάνεια της κεφαλής.

1. Υπερκόγχιο χείλος
2. Υπερκόγχια εντομή
3. Ρινικό οστό
4. Ζυγματοικό οστό
5. Ζυγματοπροσωπικό τρήμα
6. Σώμα άνω γνάθου
7. Μετωπιαία απόφυση άνω γνάθου
8. Φατνιακή απόφυση άνω γνάθου
9. Ζυγματική απόφυση άνω γνάθου
10. Υποκόγχιο τρήμα
11. Γενειακό όγκωμα
12. Γενειακό τρήμα
13. Κλάδος της κάτω γνάθου

Ρις

Συνεχίζοντας με την περιοχή της ρινός, εύκολα μπορεί κανείς να διακρίνει τη ρίζα και τη ράχη της ρινός, το ακρορρίνιο και τη στυλίδα, το πετερύγιο και την αύλακα του πετερυγίου εκατέρωθεν. Η μετωπιαία χώρα, αντιστοιχεί στην επιφανειακή περιοχή εντόπισης των μετωπιαίων κόλπων, ενώ μεταξύ των οφθαλμικών κόγχων μπορεί κανείς να υπολογίσει πως εντοπίζονται οι

ΕΙΚΟΝΑ 2.4 Οφθαλμικός κόγχος.

1. Κόρη
2. Ίριδα
3. Σκληρός χιτώνας
4. Δακρυϊκό φύμα
5. Κογχική μούρα δακρυϊκού αδένα
6. Βλεφαρική μούρα δακρυϊκού αδένα
7. Δακρυϊκός ασκός
8. Ρινοδακρυϊκός πόρος

ηθμοειδείς κυψέλες. Κατά τον ίδιο τρόπο, επί τα εκτός της ρινοπαραριακής αύλακας εκατέρωθεν εντοπίζεται η περιοχή που αντιστοιχεί στο γναθιαίο άντρο. Άλγος κατά την ψηλάφηση, ερυθρότητα ή οίδημα των περιοχών αυτών μπορεί να υποδηλώνει οξεία ή χρόνια και επιπλεγμένη παραρρινοκολπίτιδα (Εικόνα 2.5).

Χείλη

Στην περιοχή των χειλέων, εκτός από το άνω και κάτω χείλος, εντοπίζεται το φίλτρο με τη μέση αύλακα και τις πτέρυγές του εκατέρωθεν, μεταξύ του άνω χείλους και της ρινός. Στη μεσότητα του άνω χείλους βρίσκεται το φύμα ενώ στο σημείο που ενώνονται το άνω και το κάτω χείλος εντοπίζεται η γωνία του στόματος εκατέρωθεν. Μεταξύ κάτω χείλους και γενείου, εύκολα διακρίνεται η γενειοχειλική αύλακα (Εικόνα 2.6).

Πλάγια επιφάνεια της κεφαλής

Ους

Στην πλάγια επιφάνεια της κεφαλής, κύριο ανατομικό στοιχείο της περιοχής αποτελεί το αφτί. Κεντρικά, εντοπίζεται το στόμιο του έξω ακουστικού πό-

ΕΙΚΟΝΑ 2.5 Μύτη και παραρρίνια.

1. Μετωπιαίος κόλπος
2. Ηθμοειδείς κυψέλες
3. Γναθιαίο άντρο
4. Μείζων πτερυγιαίος χόνδρος
5. Εξω σκέλος κάτω πλάγιου χόνδρου της μύτης
6. Ρινικό οστό

